

ALBERT BENET

L'ORIGEN DE LES FAMÍLIES CERVELLÓ,
CASTELLVELL I CASTELLET

INTRODUCCIÓ

La historiografia sobre les famílies nobiliàries catalanes topa amb moltes dificultats quan hom vol remuntar als principis del segle XI i endinsar-se en el X, encara més obscur. Les dificultats creixen en arribar al fatídic 985, data de la presa de Barcelona per Al-Mansur, amb la consegüent pèrdua de l'arxiu comtal i els dels monestirs, com Sant Pere de les Puelles, Sant Pau del Camp, Sant Cugat, el de la catedral i molts d'altres. La minsa quantitat documental és encara, per dissort, dispersa i en la major part inèdita. Fa massa temps que es va interrompre l'obra de Ramon d'Abadal i no hi veiem una continuació.

Totes les dificultats esmentades fan que sigui una gran sort trobar una sèrie de documents que donin clàrícies sobre l'origen d'una família catalana que vagi jugar un paper important en la història medieval del nostre país. I no cal dir-ho quan es troba un personatge que visqué a mig segle X i fou cap de tres dinasties senyoriales importants, com són els Castellvell, els Castellet i els Cervelló, ensems serveix per solucionar punts que eren, fins ara, molt dificultosos i tenien interpretacions errònies.

Així tenim que el present treball es basa en un document inèdit existent a l'Arxiu de la Corona d'Aragó, mal datat i consegüentment mal arxivat. La troballa tingué lloc mirant les còpies dels pergamins de l'Arxiu Comtal, tot cercant documentació referent a la comarca de Bages. Tot plegat, vam trobar que un document estava encapçalat per un tal *Senderedo vicario*, y amb aquest nom i amb aquest càrrec sols coneixiem a Sendred de Gurb, que visqué, però, a finals de segle X i a principis de l'XI i no el 1123 com es desprenia per l'any del regnat del rei de França —15 del rei Lluís— i pel comte on era arxivat —Ramon Berenguer III—. Una mirada als signants féu comprendre que no es tractava de cap document del segle XII, car a més del nom de *Sen-*

deredo, pràcticament desaparegut en aquesta època, signen amb ell un tal *Galindo que vocant Mothone*, i també uns dits *Suzela, Usela, Adimirus, Margimirus levita, Durabile, Ato presbiter* i l'escrivà *Salomon*. Seguidament, una lectura del text confirmà la suposició: en les delimitacions d'unes cases de Barcelona, una era les torres del comte Miró (947-966) i una altra era un casal del comte Sunyer difunt (897-947). Així resultava que el notari no havia posat la fórmula acostumada en la datació del rei Lluís Ultramarí, *Ludovico Filii Carolus rex*, i això portà que en fer-se la reestructuració de les escriptures de l'Arxiu Comtal en el segle passat se la colloqués en les corresponents a Lluís VI, ignorant-se fins avui la seva existència i escapant-se d'ésser inclosa en l'edició de les escriptures de l'Arxiu Comtal fins el segle x.¹ Totes les suposicions foren refermades en consultar el pergami original. L'onomàstica, diversos personatges, la lletra, les clàusules, la redacció, els arcaïsmes... tot fa que s'hagi de considerar com un document del segle x i més concretament del regnat de Lluís Ultramarí.²

Amb la datació exacta del document pels anys del regnat de Lluís Ultramarí —2 calendes de juny de l'any 15— resultà ésser de 31 de maig de l'any 951, data que féu que deixés la idea que el protagonista fos Sendred de Gurb, el qual no començà a actuar fins 30 anys més tard, ni tingué cap fill dit Unifred Amat, que és el comprador; per tant era un personatge nou. El camí a seguir era doble, teníem la sort que l'afer era una venda de pare a fill, teníem la possibilitat de seguir la pista del venedor, el Sendred vicari, els pares del qual diu que ja eren difunts, *de genitores meos qui fuerunt condamn*, com diu en parlar dels drets que té d'uns dels béns que ven. Així mateix, podíem seguir la pista del fill que és molt més clara, porta un nom i un «cognom» poc comuns i la seva projecció tendirà més cap a finals de segle, època molt més coneguda i amb més informació.

Després de fer moltes consultes i esbrinaments creiem poder donar una visió de les tres primeres generacions, si bé això no vol dir que no hi hagin dubtes i hipòtesis no ben segures, que en cada lloc en ferem esment. Així mateix, els personatges de la tercera generació creiem que mereixen un tractament més profund que esperem fer en una altra ocasió. El resultat de la nostra recerca és el següent.

1. F. UDINA MARTORELL, *El Archivo Condal de Barcelona en los siglos IX-X*, Barcelona, 1951.

2. Apèndix 1.

SENDRED vicari

Com ja hem dit, el nom de Sendred és abundant en el segle x, però el fet de signar autògrafament el nostre Sendred, ens ha permès de rebutjar un seguit de documents signats personalment per individus amb el mateix nom. De l'Arxiu de la Corona d'Aragó la signatura del núm. 2 del comte Sunyer, la del 28 del comte Miró, les del 38 i del 54 del comte Borrell II, que són idèntiques, i la del 64; de l'Arxiu de la Catedral de Barcelona la del núm. 13 de les regestes del *Liber Antiquitatum* publicades per mossèn Mas,³ que tracta d'una permuta de terres entre Sendred, nebot del bisbe de Barcelona Teodoric, amb la seva muller *Transegoncia* i *Ermenrich*, el seu germà, en la data del 6 de juny de l'any 939. Però com que a més de ser en el *Liber Antiquitatum* es conserva l'original en el mateix arxiu hem pogut comprovar que les signatures són molt diferents.

Després d'haver bandejat totes les escriptures esmentades i un munt més gros que no han pogut ser confirmades com a pertanyents al nostre Sendred, sols n'hem trobat una altra que ens ha servit per encaixar millor la trajectòria familiar, si bé no tots els punts s'han aclarit. Així, creiem que podem dir que el nostre Sendred fou un dels vicaris⁴ que els comtes posaven al front dels castells que anaven creant en el transcurs de la repoblació, si bé com veurem al final, tingué un lloc important en la cort comtal del comte de Barcelona.

En el document de venda de Sendred vicari, en primer lloc es relaciona els diferents béns que són dintre els murs de Barcelona, que són cases, solars i corts *cum illorum stillicinios*, amb entrades i eixides, que li vingueren pels seus pares difunts, i afronten a orient en la via que va per la ciutat, a migdia en la via que va a les torres del comte Miró, a l'occident en el solar i en el casal del comte Sunyer difunt, al nord en les cases i cort de Galí o dels seus hereus. Creiem que aquestes afrontacions poden servir per aclarir diferents aspectes de la ciutat abans de la destrucció d'Al-Mansur.

En segon lloc s'esmenta la venda de 30 mujades de vinya en el lloc de Bederrida, en el comtat de Barcelona,⁵ que li havien vingut pels seus pares i per compra seva. Aquí no esmenta afrontacions, sols diu: *in qualem locho volueris*, pel que entenem que li deixa triar les 30 mujades dintre d'una pro-

3. J. Mas, *Notes històriques del bisbat de Barcelona*, IX, Barcelona, 1914.

4. Donem el nom de vicari als posseïdors de castells pel comte i reservem el de veguer, encara que nom llatí sigui el mateix, pels funcionaris comtals que sortiran més tard que governaren les vegueries.

5. Bederrida és el sector de l'antic territori de Barcelona situat entre Sarrià i les Corts de Sarrià. *Gran Enciclopèdia Catalana*. III, p. 362.

pietat molt més extensa, que si comptem les mujades a 50 àrees resulten 1.500 àrees. I si encara li deixa triar, vol dir que devia disposar d'una propietat grandiosa en aquest lloc.

Els béns que s'esmenten en tercer lloc fan referència al municipi d'Abrera que fins fa un parell de segles s'anomenava Breda,⁶ com se l'esmenta en el present document, *in ipso campo de Breda*; aquesta propietat estava formada per cases, corts i horts que disposaven de varies classes de regs, i els aqüeductes, els prats, les illes amb el canyer. Tot això ho tenia per compra i les afrontacions corresponien a orient en el riu Llobregat, a migdia en el llit del riu Anoia i en terra de Galí, a occident en el torrent de *Lobos* i en terra de *Dodada* femella, de *Roderigo* i d'*Adovora* femella o dels seus hereus, i al nord en terra de *Galindo que vocant Mothone*. Aquest propietari també signa el document en senyal de conformitat.

La darrera propietat que ven està situada a l'extrem del comtat, a Castellví de la Marca, encara que sols s'esmenta *Castro Vetulo*. Les afrontacions ens porten a situar la vinya que ven en aquest punt, car la vinya, que devia ser molt extensa, car se li posa el calificatiu de *maiore*, afronta a orient en la via que va a *Laurinte*, que creiem que és l'actual Lavern, agregat del municipi de Subirats, a l'Alt Penedès, per on hom creu que passava la via romana que anava de Tarragona a Barcelona, a migdia en terres d'*Adriano* o dels seus hereus, d'*Oliba*, de *Truitelde*, i d'*Hichila*, a occident en la via que va a *Kanellas*, que ha de ser el poble de Canyelles, a la comarca de Garraf, i al nord en el torrent que a l'hivern porta aigua. Com ja hem dit, el fet de localitzar aquests dos topònims a Lavern i a Canyelles ens fa situar el Castellvell que tractem a l'Alt Penedès, on sols hi ha el Castellvell de la Marca, en lloc de a Castellvell de Rosanes, a la vora de Martorell, al Baix Llobregat, on també hi tenia béns.

Encara que la venda és entre pare i fill el preu és important, i sobretot en aquesta època, car els 1.000 sous que pagà el fill, Unifred Amat, és una suma important. Més si es compara amb la llista que fa Feliu Montfort, en un treball referent a les vendes del comtat de Barcelona pagades amb moneda,⁷ i si veiem que la present ocuparia el tercer lloc junt amb tres vendes més, dues d'elles de la mateixa nissaga, així com les dues de davant, fet del qual en parlarem més endavant.

L'altre document que creiem que correspon al nostre Sendred vicari, si bé tenim els nostres dubtes, es tracta d'una venda signada a 13 de les calendes

6. *Els castells catalans*, Barcelona. I, p. 336, citant A. GRIERA, *Nombres de Santo y de lugar de las diócesis de Barcelona*, «Boletín de Dialectología Española». XXVI, p. 19 i J. MAS, *Ibidem*. XII, p. 35.

7. G. FELIU, *Las ventas con pago en moneda en el condado de Barcelona hasta el año 1010*, «Cuadernos de Historia económica de Cataluña» V (1971) pp. 9-41.

de maig de l'any 3 del regnat de Carles germà de Lotari. Hem identificat aquest Carles, com a Carles de Lorena, oncle del difunt Lluís V, i per tant germà de Lotari que s'oposà a Hug Capet fins que en el 991 fou apresat. Comptant, així, com si fos continuador del seu nebot, tenim la data del 18 d'abril de l'any 990.⁸ Aquesta data ens crea un problema a l'hora d'atribuir-la al nostre Sendred vicari, car si tenim en compte que en el 951 té un fill que disposa d'una quantitat de 1.000 sous per poder comprar béns al seu pare, en aquesta data, creient-los molt joves el pare podria tenir 40 i el fill 20, en el 990 hauria d'ésser octogenari, edat que, si bé és exagerada per l'època, tampoc podem dir que fos difícil que hi arribés. S'ha de tenir en compte que degué morir al cap de poc.

Aquesta atribució crea de retruc un problema de datació que no s'ha esmentat gaire, car en un document del que també creiem fill seu, Ényec Bonfill —s'anomena fill de Sendred difunt i de Truitelda difunta—, porta data de les 8 calendes de novembre de l'any segon del regnat del rei Hug.⁹ Seguint la tradició de comptar el seu regnat a partir de la data de la seva unció, el 3 de juliol del 987, dóna el 25 d'octubre del 988, data del tot incompatible amb l'atribució de l'escriptura esmentada de l'abril del 990. O el Sendred de l'escriptura del 990 no és el pare d'Ényec Bonfill o la datació del rei Hug, en aquest cas, no comença en el dia de la seva unció. Sigui o no aquesta darrera possibilitat, cal tenir en compte que Catalunya ha estat molt reàcia a les intrusions, sols cal recordar la quantitat de fórmules de datació que creà l'assumpció al poder del rei Odó, fins que no fou reconegut. Un altre intrús, el rei Rodolf, mai no fou reconegut a Catalunya. Aquesta vegada també succeí així, però potser sense tanta intensitat, car hi ha escriptures datades l'any de la mort de Lluís fill de Lotari,¹⁰ com també n'hi ha de l'any segon¹¹ i de l'any tercer segons l'any de l'oponent Carles de Lorena. Per tant veiem que hi havia una línia fidel a la família carolíngia i no degué reconèixer el rei Hug fins després de l'empresonament de l'oponent i potser començaren la datació a partir de l'any que el rei Hug restà sense oposició, el 991. Així aquesta escriptura d'Ényec Bonfill es pot avançar uns tres anys, aleshores encaixaria perfectament. Totes les altres escriptures d'aquest personatge anteriors al 990, en cap diu que fos fill de Sendred difunt¹² i en les posteriors a aquests anys són diverses les que esmenten aquesta característica.¹³

8. Arxiu Capitular de Barcelona. Diversorum B. n. 510. (A partir d'ara citarem aquest arxiu ACB. Diver.)

9. ACB. Diver A doc. 368 (r).

10. J. RIUS SERRA, *Cartulario de «Sant Cugat» del Vallés*, Barcelona, 1945. Vol. I docs. 208 i 212.

11. F. UDINA MARTORELL, *Ibidem.* doc. 206.

12. F. UDINA MARTORELL, *Ibidem.* doc. 181 i 202. F. UDINA MARTORELL, *El «Llibre*

Altres documents avalen la suposició de la tardança en reconèixer el rei Hug, un és una venda que els comtes Ramon Borrell i Ermengol feren a Ényec Bonfill del castell de Cervelló a 2 dels idus de febrer de l'any 5 del reig Hug, que tradicionalment s'ha datat com del 12 de febrer de l'any 992,¹⁴ ara bé el qui va publicar aquest document es va trobar que en aquesta data encara vivia el pare d'ambdós venedors, i fa constar aquest tret d'ostentar el títol de comte sense haver mort el seu pare, la qual cosa succeiria el setembre del mateix any. Després de tot l'esmentat, creiem que aquesta data cal modificar-la i no tindria aquesta incongruència de fer un acte de sobirania, com és el de vendre un castell, sense que el seu pare ho confirmi; tot s'arranja posant la data un any més tard. Un problema semblant es troba a l'hora de determinar la data de la mort del comte Borrell. El testament porta la data del vuit d'octubre de l'any 7 d'Hug i la donació dels marmessors a la catedral de la Seu d'Urgell té la del 28 de febrer de l'any 6 d'Hug, datacions del tot oposades. Si no hi ha cap error, aquesta divergència ens indica una diversitat en les formes de datar entre la cort comtal i a la Seu d'Urgell.¹⁵

Cal deixar dubtós que el personatge que surt en el document que ara anem a tractar sigui el nostre Sendred vicari o un fill. Aquesta escriptura és un trasllat del 1196 que es troba a l'Arxiu Capitular de Barcelona,¹⁶ és una venda que un tal *Chalabugus* i el seu germà *Guazamirus*, prevere, fan a *domnus Sendrenus* del castell de Castellvell de la Marca, on ja el nostre Sendred, vicari havia venut una vinya al seu fill Unifred Amat; els venedors diuen que els ha vingut per commutació feta al comte Sunyer a canvi del castell de la Guàrdia de Montserrat.

En el moment de la venda els dos germans degueren donar el document de la permuta juntament amb el de la venda. Com que aquest castell arribà per herència a un nét de l'actual comprador, Guillem Amat de Castellvell, i com aquest havia perdut l'any 1026 l'escriptura de permuta, féu fer una restitució mitjançant un jurament sacramental dels que l'havien vist. Així tenim dues escriptures que concorden perfectament i ens permeten seguir la trajectòria d'aquest interessant castell i l'origen dels seus senyors.

Aquesta segona escriptura es guarda a l'Arxiu de la Corona d'Aragó¹⁷ on

Blanch» de Santas Creus, Barcelona, 1947, doc. 1. J. RIUS SERRA, *Ibidem.* I, docs. 117, 150 i 239. ACB. Diver. A docs. 2426 i 268 (r). Aquesta llista no és pas exhaustiva.

13. J. RIUS SERRA, *Ibidem.* I, docs. 317, 331, 337, 343 i 368. F. UDINA MARTORELL, *El Archivo Condal*. doc. 232. ACB. Diver. C (a) doc. 44 caps 1.

14. F. UDINA MARTORELL, *Ibidem.* doc. 232.

15. F. VALLS I TABERNER, *La data de la mort del comte Borrell II*, «Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics» (1954-55) p. 211 i ss.

16. Vegeu la nota 8.

17. Arxiu Corona d'Aragó. Perg. Berenguer Ramon I, doc. 56. (A partir d'ara citarem aquest arxiu ACA.)

la va veure Pierre Bonnassie, però no coneixent la relació que existia amb la de l'Arxiu Capitular de Barcelona es confongué i atribuï la personalitat de Calabuig o *Chalapodius*, com se l'anomena, a la d'un ascendent de Guillem Amat de Castellvell."

Analitzem en primer lloc l'acta de restitució de la permuta, car es refereix als fets més antics. Com ja hem dit es tracta d'una declaració jurada per suplir la pèrdua d'una escriptura de propietat del noble Guillem, vicari de Castellvell. Per això es reuneixen Ponç, sacerdot i jutge, Vivà, prevere i jutge, i Ponç Bonfill, clergue i jutge. La reunió es féu davant d'un grup de bonshomes. Tot seguit s'esmenta la llei goda que sanciona la reparació d'escriptures perdudes. La tècnica és la de reunir els testimonis signants de l'escriptura perduda i fer l'acta nova i, si ja són difunts, cal cercar persones que l'hagin vista i fer l'acta amb el jurament d'aquestes. Aquest sistema fou el seguit, car feia prop d'un centenar d'anys que l'acta primitiva s'havia fet. Així sortiren dos testimonis que l'havien vist, que juraren sobre l'altar de Sant Pere de l'església de Sant Miquel situada al capdamunt de Castellvell de la Marca. Els quals juren que el comte Sunyer permutà al seu *satellitem Chalapodius* —més avall se li diu *Calapodios*— i al seu germà Guadamir, prevere, el castell de Castellvell extrem de la Marca, que afrontava a orient sota la ciutat d'Olèrdola, a nord en terme de Marmellar, a migdia en terme de Castellet, i a occident en el de Banyeres; el comte rebia el castell de la Guàrdia de Montserrat que tenien els dos germans. L'acta fou signada a les 2 nones de desembre de l'any 31 de Robert (4 de desembre del 1026).

Aquí ens trobem de nou amb un problema de datació, la de l'escriptura restituïda, car sembla que aquests dos germans busquin les fórmules més rebuscades possibles, com la de: *Annus eiusdem Lotarius primus regnante Lotuicus rex*, que entenem com l'any primer de Lotari regnant encara Lluís Transmarí. Sens dubte es refereix al fet que Lluís Transmarí trobant-se malalt a l'Aquitània féu coronar el seu fill Lotari l'any 951. Per tant, mancats del dia i de mes, hem de suposar la permuta dels castells de Castellvell de la Marca i de la Guàrdia de Montserrat en una data entre els anys 951-952.

A més dels trets que hem comentat crida l'atenció el mot *satellitem* atribuït a Calabuig, que és el nom llatí d'uns soldats de la guàrdia personal, com els gardings gots i els vassals *chasés* carolingis, uns acompanyants de categoria, no uns mers soldats. També cal remarcar l'organització fronterera a la banda del Penedès amb els castells de Marmellar, Banyeres i Castellet que, junta-

18. P. BONNASSIE, *Catalunya mil anys enrera (Segles X-XI)*, Barcelona, 1979. Vol. 1, p. 250. Diu concretament: «la família de Castellví declara tenir el seu origen i els seus drets d'un tal Chapalod, satèl·lit (*satellitem*) del comte Sunyer, entre el 920 i el 950». La veritat és que no va llegir gaire profundament el document, ja que l'afirmació que fa no es troba enlloc. Vegeu quadre genealògic a la p. 86.

ment amb el de Castellvell de la Marca, barraben el pas de l'Alt Penedès, lloc de pas natural per un atac a Barcelona; tot i que sols se'ls esmenta com a termes, no creiem possible l'existència d'un terme en els confins d'una marca sense el corresponent castell.

L'altre document, la venda del castell de Castellvell de la Marca pels germans Calabuig i Guadamir a Sendred, ja havia estat esmentat anteriorment però amb la data equivocada —potser per error d'impremta— i sense identificar bé el personatge, que si bé encertaren a dir que era pare d'Ényec Bonfill, era pensant que aquest Sendred era el de Gurb.¹⁹

Aquesta venda ens féu vacillar sobre l'autenticitat d'una altra venda referent al mateix castell feta pel comte Berenguer Ramon I a Guillem Amat de Castellvell. Al final poguerem determinar l'autenticitat d'ambdues vendes. En la primera es venia el castell en feu i en la segona el comte venia els drets que hi tenia per funció del càrrec comtal²⁰ i Guillem completava la possessió alodial.

Així doncs tenim un ric personatge que es desprén de 5.000 sous, preu del castell, aquesta quantitat és la més alta de les comptabilitzades fins ara en el comtat de Barcelona fins el 1010.²¹ Però la quantitat era aparellada amb la immensitat del terme adquirit, amb uns quaranta quilòmetres de llarg, des del terme d'Olèrdola al riu Gaià, la qual cosa fa creure que el preu era just. A més hem de tenir present que no fou un terme imaginari sinó que en documents dels segles XII i XIII hem comprovat que comprenia aquests límits.

Per si no haguessim trobat prous obstacles fins aquí, ara ens trobem amb una venda feta per un matrimoni i dos fills de la meitat d'uns molins a Sendred, situats en el comtat de Barcelona, en el terme de Castellvell (*Castrum Vetulo*), en el riu Anoia, per cent sous.²² Sembla que cal identificar aquest Sendred vicari que estudiem, primerament pel fet que la família Castellvell tenia a més del castell de Castellvell de la Marca el de Castellvell de Rosanes situat prop del riu Anoia, sembla de temps molt antics. El preu també fa pensar que és una persona important, un vicari comtal que adquireix béns dintre del terme d'un dels seus castells, la qual cosa és un fet molt corrent al llarg dels segles X i XI. Però aquesta hipòtesi no està exempta de problemes, i com sempre tenim el problema de la datació, car el document és datat a cinc dels idus de novembre de l'any dos del regnat de Lluís.²³ Si el datem segons els anys de Lluís Transmarí l'hem de posar l'any 937, per datar-lo segons els anys de Lluís fill de Lotari ens trobem que no va regnar tant de temps, car

19. *Els castells catalans*. III, p. 634.

20. F. UDINA MARTORELL, *El «Llibre Blanch»*. doc. 8.

21. G. FELIU, *Ibidem*.

22. ACA. Perg. Ramon Berenguer III, doc. 134.

23. G. FELIU, *Ibidem*, p. 17. El data com del 9-XI-938.

succeí al seu pare el març del 986, i el juliol del 987 fou ungit el seu successor, el duc Hug per haver mort Lluís el març del mateix any sense successió. Aleshores, el nostre document s'hauria de datar el novembre del 987, i el rei Lluís ja era difunt. Ja hem fet prou referència als dubtes dels escrivans a l'hora de datar els documents en el moment que pujava un usurpador al poder. Una de les solucions era de continuar datant com si regnés el rei difunt. Aquest sembla ser el cas que tenim al davant.

Fins aquí arriben les notícies que tenim sobre Sendred Vicari, que no ens atrevim a anomenar Sendred de Castellvell pel poc temps que gaudí de la possessió d'aquest castell i per tenir-ne d'altres abans que no hem pogut saber, com podria ser el de Gelida que el veurem en possessió del seu fill Ényec Bonfill, conegut després de mort com a Bonfill de Gelida. No ho sabem. El que sí queda ben demostrat és que era un dels personatges més importants de l'època, tant per la seva funció de vicari comtal com per la gran quantitat de diners que ell i els seus fills disposen. Ensem hem de veure en els llocs importants que ocuparen els seus dos fills més coneguts com a una continuació de la categoria que tingué llur pare en la cort comtal.

SENDRED MAIER

Comencem l'estudi dels descendents del nostre Sendred vicari i ho fem amb el que les dades fan més hipotètica la seva filiació. Per una banda el nom que rep, Sendred que diuen *Maior*, ens porta a suposar que deuria ser l'hereu, però les notícies que tenim no ens el presenten d'una categoria semblant a la del seu pare, si bé són, com veurem, dues escriptures de submissió no gaire aptes per donar relleu a la persona, però d'altra banda no deixa de notar-se que no és un qualsevol. El problema és la manca de documentació, agreujada per la suposada carència de descendència, que fa que es perdi el rastre i ens deixi amb la incògnita sobre la seva ascendència.

Els dos documents esmentats han estat publicats en regesta per mossèn Mas.* Però sembla que la dissort ens persegueix a l'hora de les datacions, car el primer document —el número 146— no porta data i el segon —el 147— sols l'any del rei Hug. Mossèn Mas el posà entre els anys del rei Hug i del pontificat del bisbe de Barcelona Vivà que protagonitza ambdós documents, reduint la data entre els anys 987 i 995, data que també es podria posar a l'escriptura primera, que no en porta, car els signants són els mateixos i el tema paral·lel que es degué resoldre al mateix temps. No obstant creiem que aquestes dues escriptures són coetànies de l'acta de consagració de l'església de

24. J. MAS, *Ibidem.* IX, doc. 146 i 147.

Sant Miquel del castell d'Olèrdola.²⁵ Ajuda a fer aquesta afirmació el fet que la segona escriptura referent a Sendred Maier tracta de la restitució del delme a l'esmentada església de Sant Miquel que havia usurpat el pare del dit Maier. Àdhuc tenim que els signants de les dues escriptures, menys Maier i la seva muller Sança, signen també en l'acta de consagració de l'església d'Olèrdola, inclús l'escrivà és el mateix. No cal dubtar, així doncs, que les tres escriptures foren esteses amb pocs dies de diferència, durant l'estada del bisbe de Barcelona per aquelles terres. A l'hora de datar-la hem escollit la fórmula de l'Era, el 1030, que no s'avé amb la del Senyor —el 991— i en canvi concorda amb la 5.ª indicció. Per tant hem pres la data del 30 d'abril del 992.

En el primer document —el 146— Sendred dit Maier, fill de Sendred i la seva muller Sança donen a la catedral de Barcelona els delmes i primícies del castell d'Avinyó, al Penedès —avui Avinyonet—, heretats del seu pare difunt, que els tenia per aprisió. Segueix el document amb la donació del bisbe Vivà dels mateixos delmes i primícies als esmentats Maier i Sança per tota la seva vida i després havien de passar a la catedral. Ensem li perdona les errades comeses sobre els dits delmes. Això fa pensar que hi hagué alguna usurpació sorgida per la creació de la nova església de Sant Pere que ara el mateix bisbe li consagra. Amb aquest acord el matrimoni queda net de culpa i podia gaudir dels beneficis fins a la seva mort, així que ells no hi perdien res. Si per cas els possibles successors, que és molt probable que no en tinguessin cap, almenys de directes.

L'altra escriptura —la 147— és molt similar, diu que el bisbe anava a consagrar l'església de Sant Pere del castell d'Avinyó, i se li presentà el dit Maier, molt contrit, i lliurà els delmes de l'església de Sant Miquel del castell d'Olèrdola que el seu pare Sendred havia pres violentament a la dita església i que el bisbe els reclamà al dit Maier, però no n'hi féu cas. Aleshores com en l'altre cas, el bisbe els hi tornà mentre visquessin. Això ens fa dubtar si Maier els lliurà tots i el bisbe sols li tornava els que corresponien a la dita quadra (el document ho diu molt clarament: els de la quadra d'Avinyó) o bé sols eren aquests els usurpats.

De tot el relatat s'intueix que l'aprisió del pare de Maier, suposem el nostre Sendred vicari, i l'erecció de l'església de Sant Pere creà problemes amb els delmes que rebia l'església de Sant Miquel d'Olèrdola. I en els documents esmentats s'arranjà els conflictes sorgits.

D'aquest personatge, com ja hem dit, en sabem poca cosa més, a part que els seus béns d'Avinyonet havien estat donats al monestir de Sant Cugat del Vallès abans del 1002, data en què són confirmats pel papa Silvestre II en una butlla al dit cenobi: *et ipsum alaudem de Avinione qui fuit de Maior.*²⁶ Tot

25. J. MAS, *Ibidem.* IX, doc. 113.

26. J. RIUS SERRA, *Ibidem.* I, doc. 382.

queda molt embastat, esperant que alguna nova dada porti clarícies que decantin la qüestió cap a una banda o altra.

UNIFRED AMAT

Aquest personatge, fill de Sendred vicari, és el que hem vist comprant béns al seu pare a Barcelona, a Bederrida, a Abrera i a Castellví de la Marca. En vida del seu pare ja hem vist l'empenta que portava i els diners que posseïa, 1.000 sous. Ara a l'11 de juny del 977 compra al comte Borrell el castell de Sant Esteve, també conegut pel nom de Castellet, situat en el comtat de Barcelona, a la Marca, pel preu de seixanta peces d'or que equivalen —segons Feliu Montfort— a 1.000 sous.²⁷

Després d'aquesta compra tenim en mans de la mateixa família, des del 990, el pare, Sendred vicari, amo de Castellví de la Marca i el fill, Unifred Amat, senyor del castell de Sant Esteve o de Castellet; ambdós castells en l'avançada més perillosa del comtat de Barcelona, situats un a cada banda de l'entrada de l'Alt Penedès, eren l'única defensa que havien de superar les incursions àrabs, fins arribar a l'Ordal o bé al castell de Gelida, si seguien la conca de l'Anoia. Aquest castell també estava en possessió de la mateixa família, car ja hem dit que era patrimoni d'Ényec Bonfill, l'altre fill de Sendred vicari. També cal recordar que a l'altre vessant de l'Ordal hi ha el castell de Cervelló que al cap de poc anà a parar a mans d'Ényec Bonfill.

Per aquests anys, Unifred Amat ja era pare de família i ja el seu successor, Guillem Amat de Castellví, protagonitzà un afer públic. El 30 de gener del 978 un tal *Seniulo* donà al seu fillol Guillem fill d'Unifred, que diuen Amat, i de Riquilda, els béns que tenia per escriptura feta pel seu senyor Unifred que diuen Amat.²⁸ D'aquest document es desprèn que Unifred Amat havia infeudat les seves propietats que, com veurem, eren situades a la part oriental del Llobregat, i ara el seu vassall, padrí del seu fill, l'hereu considerem, les hi dóna, podent-ne disposar una altra vegada un membre de la família.

La part més interessant, a més de tenir la seguretat del lligam familiar Unifred Amat i Guillem Amat i de conèixer la mare i la muller, la tenim en la llarga llista de propietats que el donador cedeix al seu fillol, concentrades al Baix Llobregat, al marge esquerre i al Vallès. Hi podem veure el ric patrimoni que gaudia Unifred Amat i ara retornava al control total en la persona del seu fill Guillem. Els aïllats que relaciona són tots al comtat de Barcelona:

27. J. RIUS SERRA, *Ibidem.* I, 126.

28. F. UDINA MARTORELL, *El Archivo Condal.* doc. 182.

Splugas —Esplugues de Llobregat—; *Bederrida* —vora de Sarrià—, propietat que hem vist com el seu pare Sendred vicari li venia; *Gallecos* —Gallecs, agregat de Mollet del Vallès—; *Maritima* —Maresme—; *Vilarzell* —Vilardell, agregat de Sant Celoni—; *in villa de Bochos* —a Sant Celoni—; *Elzcinelles* —Olzinelles, agregat de Sant Celoni—; *Montseen* —Montseny—; *villa Viviano que dicunt Moscherolas* —Mosqueroles, agregat de Fogars de Montclús.

Després d'aquesta llarga llista de propietats sembla que es pot assegurar que la família d'Unifred Amat tenia el nucli patrimonial al Vallès Oriental, mentre anaven fent compres a la zona de la Marca del comtat de Barcelona.

Les notícies sobre el nostre personatge es van fent cada cop més fonedisses i de difícil atribució com les que sols esmenten un dels dos noms, Unifred o Amat. Com a molt probable tenim la signatura d'un tal Amat junt amb un *Ennego* en una permuta comtal amb l'abat de Sant Cugat l'any 986;²⁹ ens decantem cap aquesta afirmació pel fet d'ésser un document comtal i serien els dos germans Unifred Amat i Ényec Bonfill, dos magnats que formarien part de la cort comtal i ara per ara no coneixem altres personatges amb aquests noms.

També tenim un parell d'actuacions al Penedès i al mateix indret, fa que les poguem atribuir a Unifred Amat encara que només una porta el nom complet. La que porta el seu nom sencer, Unifred que diuen Amat, del 19 de juny del 979, tracta d'una compra que féu per 20 sous, de terra i casa situades a Les Gunyoles —agregat d'Avinyonet, a l'Alt Penedès—, en el terme del castell d'Olèrdola.³⁰ L'altre, de mig any abans —12 de desembre del 978— és un empenyorament que féu un tal Dac a Amat d'una terra situada també a Les Gunyoles, pels 17 mancusos que li devia.³¹ El fet de ser en el mateix lloc i en una data molt propera ha de correspondre a una operació conjunta per arrodonir unes propietats.

La data de la seva mort fa de mal precisar. Hem de dir, però, que el 995 una afrontació d'unes terres, en el territori de Barcelona, a Terres Albes, era amb terra de Guillem fill d'Amat.³² No podem dir que el pare ja fos mort, i a més hem vist que el fill rebia terres essent jove. En canvi una altra afrontació ja ens ho diu clar, és sobre unes terres a Bederrida, on l'avi i el pare tenien béns. Ara una afrontació és en terra de Guillem fill d'Amat difunt. Això passava l'any 1010.³³ Si bé el 1001 ja teníem una notícia que ens ho fa entreveure, car una afrontació d'unes terres de Castellví de la Marca, al lloc de

29. J. RIUS SERRA, *Ibidem.* I, doc. 190.

30. ACB. Diver. C doc. 32 caps 1.

31. J. MAS, *Ibidem.* IX, doc. 63, i ACB. Diver. A doc. 370 (h).

32. J. MAS, *Ibidem.* IX, doc. 155.

33. J. MAS, *Ibidem.* IX, doc. 295.

Lorint era de Guillem, vicari.³⁴ Això ens fa pensar que el seu pare havia mort i ell assumia la funció del seu pare difunt.

ÉNYEC BONFILL O BONFILL DE GELIDA

Aquest personatge, fill també de Sendred i de Truitilda, és una figura important en la cort comtal barcelonina del segle x. És el principal conseller del comte Borrell, a sobre seu descansa la política de coexistència pacífica amb els musulmans del Califat i l'endegament de les finances comtals. Compra els béns que els comtes volen alienar. Pel fet d'ésser una gran figura dintre de la història del segle x, creiem que cal dedicar-li un estudi més complet, que aquí no hi té cabuda. Car la seva vinculació al poder comtal, la protecció al monestir de Sant Cugat del Vallès que es traduí en importants donacions i permutes al cenobi, i les quantioses propietats que tenia al delta del Llobregat, fan que els documents protagonitzats per ell, directament o per notícies indirectes, arribin a una seixantena, la qual cosa fa que se li pugui dedicar un estudi complet que posi de relleu la personalitat d'un magnat del segle x a Catalunya.

Encara que ja ho hagim esmentat en un altre treball,³⁵ primerament hem de desfer la confusió que hi ha entorn del seu pare, que fins ara tothom l'ha fet fill de Sendred de Gurb, fet del tot impossible perquè els seus anys d'activitat foren entre el 983 i el 1015 i Ényec Bonfill actuà entre el 963 i el 1003, quasi una generació abans el fill que el pare. Ensenms tampoc s'adonaren del fet que en una mitja dotzena de documents, s'esmentava el seu pare difunt. Qui estigui interessat en aquest problema pot consultar el treball esmentat.

L'actuació que destaca més és la seva estada com a ambaixador a la cort de Còrdova davant del califa al-Hakam II, l'any 971. Fet molt conegut per haver estat relatat per l'historiador àrab Ibn Hayyan. Es pot trobar traduït en el llibre de Ramon d'Abadal.³⁶ El fet de presidir una ambaixada a Còrdova, el principal centre d'interès polític del moment, fa creure que Ényec Bonfill era molt més que un simple vicari comtal.

Però no el trobem només una vegada mereixent la confiança del comte de Barcelona, sinó que el 977 el trobem fent de procurador del comte Borrell, en un judici sobre els drets dels habitants de Vallformosa al comtat de

34. ACA, Perg. Ramon Borrell, n. 57.

35. A. BENET, *Ansulf de Gurb, cap de la família Gurb-Queralt*, «Ausa», VIII (1975-79), pp. 133-145.

36. R. ABADAL, *Els primers comtes catalans*, Barcelona, 1965, pp. 318-20.

Manresa.³⁷ Tot això ens fa creure que era l'home de confiança del comte, a qui li encomana els afers més delicats en l'administració del país. No té cap títol com el de vescomte, funció que sembla que faci, sols surt alguna vegada amb el càrrec de vicari i prou. Però creiem que devia ésser una mena d'enviat especial, un delegat seu en els llocs on calia molt de tacte i que l'autoritat comtal quedés en un lloc ben digne.

Per altra banda el trobem presidint un judici junt amb el bisbe de Barcelona Aeci, l'any 996, si bé no s'esmenta si la seva presència és a títol personal o en representació del comte.³⁸

No cal oblidar que tot personatge important tenia al darrera una quantitat més o menys gran de propietats territorials procedents del patrimoni personal o dels béns fiscals que li corresponien per les fortaleses que tenia al seu càrrec i les adquisicions que pogués fer. El seu patrimoni particular devia ser important. El trobem sempre fent compres als comtes quan aquests es veuen obligats a alienar llurs béns particulars o fiscals. Sempre el trobem a punt per comprar el que li venguin, tant si és a prop com lluny: així comprà als comtes els castells de Masquefa i de Cervelló,³⁹ i terres fiscals a la vall d'Olofredí junt a Vallgorguina (Vallès Oriental) i a Montmajor a Caldes de Montbui (Vallès Occidental), entre els anys 998 i 999.⁴⁰

Ocupava unes places de gran importància per a la defensa del comtat de Barcelona, encara que no fossin totes de primera línia, asseguraven, però, la rera-guarda. Així, el trobem com a propietari o feudatari dels castells de Gelida, Cervelló, Masquefa, Miralles i Sacama (castell del municipi d'Olesa de Montserrat).

El seu patrimoni territorial, molt important, s'estén, quasi tot, a la part occidental del comtat de Barcelona a partir del riu Besòs fins a Olèrdola, i pel nord arriba a Olesa de Montserrat i fins a Miralles. Les seves actuacions econòmiques són molt diverses, compra moltes propietats, en bescanvia, també en ven, però no gaires, i realment són moltes les que dóna al monestir de Sant Cugat, la qual cosa ens fa pensar en la gran quantitat que deuria quedar-se per ell i la seva descendència. No hi ha cap dubte que era un ric propietari del comtat de Barcelona. Només ens queda el dubte de saber d'on li venia, si del seu pare, si dels favors del comte, car sempre veiem que paga en diners, o bé si d'un patrimoni notable heretat del seu pare i ampliat molt mitjançant una bona administració. Podria ser que fossin totes aquestes circumstàncies plegades les que permetessin a Ényec Bonfill disposar d'un impor-

37. F. UDINA MARTORELL, *El Archivo Condal*, doc. 181.

38. J. RIUS SERRA, *Ibidem.* I, doc. 317.

39. J. RIUS SERRA, *Ibidem.* I, doc. 232.

F. UDINA MARTORELL, *El Archivo Condal*, 232.

40. J. RIUS SERRA, *Ibidem.* I, docs. 337 i 343.

tant patrimoni territorial i una considerable quantitat de diners per anar-lo ampliant.

Així Ényec Bonfill o Bonfill de Gelida se'ns presenta com un vicari comtal amb una gran responsabilitat en la guarda de la frontera del comtat de Barcelona; com un fidel del comte Borrell que li deposita la seva confiança encarregant-li la resolució dels afers delicats i importants de la política comtal; i finalment se'ns presenta com un ric propietari al qual, aquest comte, li permetia d'intervenir en els afers econòmics de la casa comtal, així com un home piadós que fa donacions importants al monestir de Sant Cugat del Vallès.

A aquest gran home li mancà una successió mascle directa, la seva única filla, Eliarda, casà amb un fill segon d'una important família del comtat d'Osona, Hug, dels vicaris de Gurb, que posteriorment prengueren el nom de Queralt. Però, els descendents d'Hug i d'Eliarda donaren lloc a la important família dels Cervelló.

PROBLEMES

Fins ara ens ha encaixat o ho hem fet encaixar tot a fi de donar una figura, la de Sendred vicari, com a iniciador de tres famílies nobiliàries catalanes: els Castellví, els Castellet i els Cervelló. Però amb tot l'esmentat no hem trobat cap vincle d'unió entre els tres pretesos germans: Unifred Amat, Sendred Maier i Ényec Bonfill; sols tenen una unió hipotètica basada en el nom de llur pare, Sendred. Del primer germà, Unifred, sabem que el seu pare era vicari. Del segon, Sendred Maier, que era difunt el 992 i havia aprisionat terres a la Marca del Penedès. Del tercer, Ényec Bonfill, sabem que els seus pares eren Sendred i Truitelda, i eren ja difunts a 8 de les calendes de novembre de l'any segon del regnat del rei Hug, que amb el sistema tradicional seria el 25 d'octubre del 988, però ja hem dit que hi ha molts problemes en la datació dels primers anys d'aquest rei. Si bé no tenim cap referència de la funció política del seu pare, cal suposar que seria un vicari comtal com ell.

Així tenim sols un nexa d'unió dels tres germans pel nom del pare i per unes activitats político-econòmiques a la dreta del riu Llobregat, en la part més meridional. Entre el primer i el tercer, a més del nom hi ha la possible vinculació per la funció comtal de vicari per part del pare, si bé sols confirmada en el primer cas. Entre el primer i el segon tenim una actuació a la Marca del Penedès. Amb tot no tenim cap notícia que els vinculi directament com a germans, ni la possessió d'uns determinats béns, ni el nom de la mare, que sols el sabem a través del tercer germà. És l'única esperança que tenim de poder confirmar o rectificar les nostres afirmacions.

També hem presentat la hipòtesi que el comprador del castell de Castellví, el 990, fos el mateix Sendred vicari que el 951 venia al seu fill Unifred Amat. Veiem que la diferència dels anys és considerable, sobretot considerant que en la més vella ja té un fill que disposa de 1.000 sous; és considerable, si bé no impossible, car si el 951 tenia el pare 40 anys i el fill uns 20, en la segona compra el pare tindria uns 80 anys, edat molt difícil d'atènyer però possible. Aquest problema d'una vida tan dilatada, que crea la dificultat d'encaixar amb les escriptures d'Ényec Bonfill que esmenten el seu pare com a difunt, ens fa pensar en la possibilitat que el comprador del castell de Castellví de la Marca no fos el germà, que suposem el gran, Sendred Maier, sense renom, cosa normal. I pel fet de no tenir descendència el castell no passés al seu germà Unifred Amat o bé directament al seu nebot Guillem Amat que fou el primer que portà el cognom Castellví.

Aquestes dificultats, que entelen l'origen d'aquestes famílies, no ens impedeixen de veure una o dues grans famílies que, junt amb els altres vicaris comtals, jugaren un gran paper en la repoblació i en la defensa del país en els moments que intentava de deslligar-se dels monarques francs i de coexistir amb la gran potència del califat de Còrdova. Juntament amb els fills feren possible la reconstrucció del país després de les incursions d'Al-Mansur i d'Abd-al-Malik, sostenint llurs posicions i tornant a bastir tot el que s'havia destruït durant el pas dels exèrcits àrabs. Homes com Sendred vicari, Unifred Amat i Ényec Bonfill feren possible aquesta política separatista i de resistència, defensant i repoblant la frontera fins aconseguir una organització capaç de defensar-se dels sarraïns i trencar definitivament amb els reis francs. Sense ells el comte Borrell s'hauria vist obligat a tornar a fer acte de vassallatge, com se li demanà quan sollicità ajut al rei Hug. El preu era una nova i clara subordinació als monarques francs. Si no fou així, hem de creure que fou pel consell i la confiança que li donaren els seus fidels, els vicaris comtals, que tenien la defensa de les fortaleses del país, que si bé no podien resistir els potents exèrcits del califat, pogueren refer-se de les conseqüents destruccions de les invasions.

Una política de repoblació necessita d'uns homes amb uns cabals importants. No es pot comptar amb una hisenda forta per part dels comtes, sempre mancats de diners. Un suport important havia de ser el dels Cervelló-Castellví, que, dintre d'una economia d'intercanvi reduït, els veiem posseir quantitats de sous astronòmiques. Així trobem la quantitat més alta pagada en el comtat de Barcelona fins el 1010, els 5.000 sous que pagà Sendred pel castell de Castellví de la Marca. El seu fill Unifred Amat fa compres per la quantitat de 2.220 sous. I l'altre possible fill, Ényec Bonfill, fa compres que sumen 7.370 sous, i les vendes que fa només pugen 240 sous. Aquesta família posa en circulació en un espai d'una cinquantena d'anys l'elevada quantitat de

14.590 sous, la qual cosa ens fa veure la seva importància econòmica, que en situacions difícils els permetia de bestreure diners suficients per a tornar a endegar el país.

Sallent, desembre 1976

SENDRED vicari, nebot del comte Guifred

Quan ja feia temps que teníem aquest treball donat per acabat i creíem que ja no hi havia possibilitat de remuntar-nos més amunt, a tot estirar esperavem fer alguna precisió, aparegué una notícia en un periòdic que ens sorprené. Es tracta d'un article sobre la troballa del tom V d'*al-Muqtabas* d'Ibn Hayyan fet per Chalmeta, que preparava l'edició i en féu una comunicació en un Congrés.⁴¹ Entre altres coses explicava les paus que feren Abd al-Rahman III i el comte Sunyer de Barcelona, després d'enviar el califa un jueu a Barcelona a oferir la pau. El comte envià el bisbe Godmar a Còrdova per signar la pau. Això passava el 940. I el maig del 941, Sunyer ben Guifred, senyor de Barcelona, envià un dels seus nobles, Sendred (?) fill de l'oncle patern, a Còrdova per confirmar els acords de 940.

L'interrogant ens féu esperar a la publicació de les Actes del Congrés. El dit Chalmeta transcriu el nom de l'enviat de Sunyer, fill de Guifred, com a Sundarit, fill de l'oncle patern del comte.⁴² Si aquest Sundarit és el Sendred vicari, com creu el mateix Chalmeta, per informació d'A. M. Mundó, tenim que el comte Sunyer i Sendred eren cosins i el pare o la mare de Sendred seria germà del comte Guifred. Aleshores repassarem tots els germans del comte Guifred. Creiem amb moltes possibilitats que el pare de Sendred fos Sunifred, durant un temps abat del monestir d'Arles, però després deixà el cenobi i col·laborà amb el seu germà Guifred. Aquesta afirmació la fem a partir del fet que Ènyec Bonfill, fill de Sendred vicari, el 992, actuant com a marmessor, donà a Sant Cugat del Vallès i a Sant Pere de les Puelles un alou, entre les afrontacions del qual figura l'alou que fou del difunt Sunifred.⁴³ Su-

41. J. VERNET, *Cataluña hace mil años*. «La Vanguardia Española» 23-vi-1977, p. 45.

42. P. CHALMETA, *El estado Cordobés y el Mediterráneo Septentrional durante la primera mitad del siglo X. Los datos de Ibn Hayyan*. II Congreso Internacional sobre Culturas del Mediterráneo Occidental (Barcelona, 1978), p. 156.

El text complet és el següent: (P. 317) «En sa'ban del año 329/mayo 941, llegó ante al-Nasir li-din Allah, Sundarit enviado de Sunyir b. Gunfarid, señor de Barcelona, e hijo de su tío paterno, con el fin de pactar con el [califa] y confirmar su sumisión. Sundarit llevaba un buen presente, [escogido] entre las rarezas de su país. Al-Nasir li-din Allah [ordenó] fuera introducido ante su persona, aceptó su regalo, lo hospedó honrosamente y le entregó un presente de doble valor del suyo.»

43. J. RIUS SERRA, *Ibidem*. I, doc. 277.

posem que aquesta relació de dues generacions de propietaris difunts la fa un marmessor que els coneixia ben bé, el propi fill i nét, Ényec Bonfill. Encara que la nostra hipòtesi no és ferma del tot, resta ben clar que Sendred vicari era un descendent d'una branca lateral dels comtes del casal de Barcelona i, aleshores, no trobem gens estrany la gran quantitat de diners que disposa aquesta família ni el lloc preponderant que té dintre de la cort comtal. Sendred i el seu fill Ényec Bonfill actuen d'ambaixadors davant del Califat i se'ls encomanen els millors castells de la Marca del comtat de Barcelona. Quan tinguem llest el treball complet sobre Ényec Bonfill podrem veure millor la gran importància econòmica d'aquesta família descendent dels comtes de Barcelona, la primera que s'ha pogut enllaçar amb una família comtal d'una forma clara.

Sallent, octubre 1980.

APÈNDIX

951, maig 31

Venda feta per Sendred vicari al seu fill Unifred que diuen Amat, de propietats situades en el comtat de Barcelona, a Bederrida, a Abrera, a Castellví de la Marca i a la ciutat de Barcelona, pel preu de 1.000 sous.

A. Original: Arxiu Corona d'Aragó, Cancelleria, Perg. Ramon Berenguer III, n.º 253.

In nomine Domini. Ego Senderedo, vicario, vinditor sum tibi filio meo Unufredo que vocant Amado emtore; per anc scriptura vindicionis mee, vindo tibi chasas et solarios cum solos et superpositos illorum. Et curtem cum illorum stillicinius cum ecxios et regresios illorum. Et in ipsas vineas meas de Bederrida modiatas .XXX. in qualem locho volueris. Et ipso campo de Breda cum ipsas casas et cortes et ortos et redegarios et cum ipsos regos et super regos et subtus regos et ipsos aquaductos, cum ipsos pratos et ipsas insolas cum ipso channedo. Et ipsa vinea maiore qui est in Castrum Vetulo subtus ipso Bugho. Et advenid michi ipsas chasas et corte de ienitores meos qui fuerunt condam. Et ipsas vineas meas de Bedirrida advenid michi de ienitori meo et aliquis per mea comparacione. Et advenid michi ipso campo de Breda et ipsas casas et cortes et ortos, cum ipsos verdegarios et ipsos aquaductos cum prados et ipso cannedo per mea comparacione. Et advenid michi ipsa vinea qui est in Castrum Vetulo per quacumque voce. Et sunt ipsas casas et solarios et corte infra muros Barquinona civitatis, et sunt ipsas terras et vineas in comitatum Barquinonensis, vel in Bidirrida, vel in terminio de Castrum Vetulo. Et afrontant ipsas casas et solarios et corte qui est infra muros Barquinona civitate, de oriente in via qui pergid per ipsa civitate, et de meridie in via qui pergid ad ipsas

torres de Mirone comite, et de occiduo in ipso solarío vel in ipso kasale qui fuid de condam Suniarii comite, et de circi in chasas et corte de Galindo vel eredes suos. Et ipsas vineas de Bederrida, modiatas .XXX. quod superius resonad. Et ipso campo de Breda cum ipsos ortos sicut superius resonad afrontat de oriente in flumine Lubrigado, et de meridie in alveo Annolia, vel in terra de Galindo, et de occiduo in torrente de Lobos vel in terra de Eldovino et in terra de Eldemondo vel in terra de Dodada, femina, vel in terra de Roderigo vel in terra de Adovora, femina, et eredes suos, et de circi in terra de Galindo que vocant Mothone. Et ipsa vinea qui est ad Castrum Vetulo afrontat de oriente in via qui pergit ad Laurinte, et de meridie in terra de Adriano vel eredes suos, et in vinea de Oliva et de Truitelde et de Ichila, et de occiduo in via qui pergid ad Kannellas, et de circi in torrente qui per imbre ducid aqua. Quantum in istas afrontaciones includunt sic vindo tibi ec omnia quod superius resonad ab integrum, propter precium solidos. M., quod tu emptor michi dedisti et ego vinditor manibus meis recepi, et nichil que de ipso precio aput te emtore non remansit. Est Manifestum. Quem vero predicta ec omnia que tibi vindo sicut superius resonad de meo iure in tuo trado dominio et potestatem ut quiquid exinde facere vel iudicare volueris libera in Dei nomine abeas plenam potestatem cum ecxio vel regresio illorum a propio. Quod si ego vinditor aud ullus omo qui contra anc ista carta vindicionis pro inrumpendum venerid non hoc valead vindicare set componad aud compono tibi ec omnia sicut superius resonad in duplo cum omnem illorum inmellioraciones et in antea ista vindicio firmis et stabilis permanead omnique tempore.

Facta carta vindicionis .II. kalendas iunii anno .XV. renngante Lodovico rex.

Senderedus qui anc venditione feci et ss. [aut.] S+m. Galindo qui vocant Motone. S+m. Suzela. S+m. Usela. Ss. Adimirus. [aut.] Ss. Margimirus. levita. [aut.] Ss. Durabile, ss. [aut.] Ss. Ato, presbiter. + [aut.] + Salomon, qui ec scripsi et ss. cum literas superpositas in verso .II. et in verso .III. et in verso .X. die et ano quod supra.

